

**«Ақтөбе облысының білім басқармасы Алға ауданының білім бөлімі»
ММ «Жұлдыз-ай» Тамды бөбекжай – балабақшасы МКҚК**

**«Қоршаған орта және біз»
Ересек топқа арналған адаптивтік бағдарлама**

2024- 2025 оқу жылы

Алга ауданының білім бөлімінің expertтік кеңесінде бекітілді

« 1 » хаттама « 02 » 09 2024 жыл

Уразгалиева Н.К. Алга ауданының білім
бөлімінің әдіскері

Құрастырған:

Едигина А.О. «Жұлдыз - ай» Тамды
бөбекжай-балабақшасының
тәрбиешісі

Санаты: педагог- модератор

Пікір жазғандар:

Аймахова С.А.

Санаты: Педагог- сарапшы
«Балапан» Маржанбұлақ
балабақшасының тәрбиешісі

Балмаганбетова Р.Ж.

Санаты: Педагог- сарапшы
«Айналайын» Тоқмансай бөбекжай-
балабақшасының тәрбиешісі

Бағдарлама ересек топ балаларының қоршаған ортамен
танысу іс- әрекеті бойынша жоспарланған және
тәрбиешілерге өздерінің тәжірибелерін
таратуға арналған.

Түсіндірме хат

Экологиялық мәдениеттің және айналадағы әлеміндегі тәртібін қалыптастыру ХХІ ғасырдың білім және тәрбиелеудің негізгі міндеті болып келеді. Экологиялық білім осы замандағы ең өзекті мәселесі болып табылады. Табиғатқа, айналадағы ортаға дұрыс қарау, әр адамның инабаттылықты бағалау өлшемдерінің бірі болу керек.

Экологиялық тәрбиелеу – ол инабатылықты, рухтандырушылықты және ақылды тәрбиелеу. Ғасырлар бойы адам табиғаттың пайдаланушысы болды: нәтижелерді ойламай, адам тұрып, табиғаттың сыйын пайдаланды. Баланы кішкентай жасынан осы қасиеттерді тәрбиелеу керек.

Экологиялық білімінің міндеттерін шешуі мектепке дейінгі жасы ең қолайлы кезең болып келеді. Осы кезеңде адамның тұлға ретінде қасиеттері, экологиялық мәдениетінің негіздері қалыптасады. Экологиялық мәдениетті қалыптасқан мектепке дейінгі тұлғаның негіздері – ол табиғат туралы білімдер және олардың экологиялық бағдары, осы білімдерді өмірінде, тәртібінде, әр түрлі (ойындарда, еңбекте) істерінде пайдаланудың икемдері болу керек. «Қоршаған орта және біз» бағдарламада экологиялық тәрбиелеу мәселелері- балаларда табиғатқа қарай ұқыпты, адамгершілік сезімдерін дамымытады. Бағдарлама 4 жастағы балалармен жұмыс жасауға арналған. Бағдарламаның жаңалығы – ол, мектепке дейінгі балалармен экологиялық тәрбиелеудегі әр түрлі жұмыстың формалары мен әдістерінің болуымен, берілген сұрақтың шешудегі шығармашылық тәсілдемені, тәрбиешілердің жүйелілік және мақсатқа бағытталған жұмысты көрсетеді.

Шкір

Әр баланың жеке тұлға ретінде қалыптасып дамуына табиғаттың қосар үлесі ерекше. Баланың қоршаған ортадан алған әсерін тиянақтап, ауызша айтылған ақыл өнегені оның зердесіне жеткізіп, орнықтыратын тәрбие құралы.

Бүтінгі заманға лайық қалыптасқан тыс ойлай алатын, шұғыл шешімдер қабылдай білетін, белсенді, шығармашыл бүлдіршіндер қажет. Сондықтан іс- әрекетте білімділік мақсаттарды көздеп қоймай, балалардың жекелік қасиеттерін, қабілеттерінің дамуының жолдарын қарастырған жөн.

Едигина Айнұрдың **«Қоршаған орта және біз»** бағдарламасы балалардың табиғатқа деген сүйіспеншілігін қалыптастырып, табиғатты қорғауға үйретеді.

Бағдарлама ересек топ балалардың «Коммуникативтік дағдыларды дамыту», «Балалардың шығармашылық дағдыларын зеріттеу, іс- әрекетті дамыту», «Әлеуметтік- эмоционалды дағдыларды қалыптастыру» қабілеттерін қалыптастырып, дамытады. Балалардың шамасына шақталып, қызықтыратындай етіп таңдалған.

Міндеттер:

Білімділік

- кіріктірілген тәсіл арқылы мектепке дейінгі баланың экологиялық білімдері қарапайым жүйесі түсінікті қылып қалыптастыру;
- табиғатта себеп-салдардық байланысты тауып алудағы қабілеттерін қалыптастыру;
- туған табиғаттың сұлулығын көруді және түсінуді қалыптастыру;
- экологиялық сананы қалыптастыру;

Дамытушылық

- табиғаттың әлеміне танымдық қызығушылықты дамыту;
- Табиғат пен бала үшін экологиялық сауатты қауіпсіз тәрбиенін дағдыларын және алғашқы қабілеттерін дамыту;

Тәрбиелік

- Айналадағы әлемге және табиғаттың әлеміне эмоционалдық-ондық, адамгершілік қатынасын тәрбиелеу;
- Балалардың табиғатқа деген қалыпты қызығушылығын, оның тірі және өлі объектілері мен табиғи құбылыстарына, айналадағы әлемді танудан талап етуін, табиғатқа ойлампаз және ұқыпты қарауды тәрбиелеу;

Күнтізбелік тақырыптық жоспар (36 сағат)

№	Тақырыбы:	Міндеті:	Сағат саны.
1	«Табиғат біздің досымыз» әңгімелеу	Балаларға табиғат туралы әңгімелеу әдісін пайдаланып түсіндіру. Табиғатты қорғауға тәрбиелеу.	1
2	«Күзгі бақ» жапырақпен жұмыс	Балаларды кепкен жапырақтармен ұқыпты жинауға жаттықтыру. Жиналған жапырақты тиімді пайдалануға тәрбиелеу.	2
3	«Пластикалық заттардың табиғатқа тигізетін зияны»	Балаларға пластикалық бөтелкелерді пайдаланғаннан киін далаға лақтырмауға кеңес беру. Пластикалық қалдық заттардан бұйымдар жасату.	2
4	«Мынау қандай?» (кұрғақ, дымқыл, жұмсақ, үлпілдек, ауыр)	Заттардың әр түрлі болатындығымен (үсті тегіс, кедір-бұдур, жұмсақ, қатты, құрғақ және дымқыл, үлпілдек) таныстыру. Зейінін, есте сақтауын, байқағыштығын дамыта отырып тәрбиелеу.	1

5	«Ыссы-салқын»	Ауа райының әр түрлі күйі болатынын таныстыру (ыссы-салқын), сипап-сезу әдісін дамыту. Икемділіктері мен дағдыларын дамыта отырып тәрбиелеу.	1
6	«Қандай дыбыс айта ғой?»	Қатты және жәй дыбыс туралы түсінік беру. Әр түрлі дыбыстарды тыңдай білуге үйрету, көңіл – күймен қабылдай білуге және жағымсыз дыбыстардан қорғануға дағдыландыру.	1
7	«Жол белгілері» пайдалануға жарамсыз табиғи заттармен жұмыс	Балалардың құрастыруға деген қызығушылықтарын арттыра отырып, ой-қиялдары мен шығармашылықтарын дамыту және алдарына мақсат қоя білуге үйрету	1
8	«Жемістер мен көкөністер» табиғи материалдармен жұмыс	Дөңгелек түрдегі заттарды қия білуге, бөліктерден құрастыра білуге үйрету. Саусақтарының бұлшық еттерін жетілдіру	2
9	«Аңдардың табиғатқа тигізер пайдасы» түсіндіру жұмысы	Жабайы жануарлар туралы түсінік беру. Олардың пайдасы туралы әңгімелеп, қауіпсіздік шараларымен таныстыру.	1

11	«Қарға тәжірибелік жұмыс»	Балаларға картуралы түсінік беру. Қардың даладағы және жылы жердегі күйіне тәжірибе жасау.	1
12	«Тірі және өлі табиғат»	Балаларға тірі және өлі табиғат туралы түсініктерін қалыптастыру. Табиғат құбылыстарын ажыратып атауға үйрету.	2
13	«Құммен жұмыс»	Құм туралы балаларға түсінік беру. Құмды сумен арластырғандағы күйіне тәжірейбе жасату. Құммен ойнату арқылы саусақ бұлшық еттерін дамыту.	2
14	«Жыл мезгілдері» дидактикалық ойын	Балаларға жыл мезгіліндегі өзгерістермен толық таныстыру. Ондағы табиғат құбылыстарын ажыратуға үйрету. Ойын шартын толық орындауға дағдыландыру.	1
15	«Туған өлкемнің байлықтары»	Туған өлкені зерттеуге қызығушылықты, қорытынды жасай білуді дамыту. Туған өлке табиғатына мақтаныш, сүйіспеншілік, жауапкершілік сезімдерін, оның байлығына, оған қамқорлықпен қарауды	1

16	«Көктем келді»	Табиғаттағы маусымдық өзгерістер, көктем мезгілінде ауарайының жағдайларын бақылау және анықтай білуді жетілдіру. Табиғаттың болжау қағидаларымен таныстыру.	1
17	«Өлкемізге құстар қайта оралды»	Құстардың маусымдық ерекшеліктерге байланысты қайта оралатынын түсіндіру. Оларға қамқорлық жасай білуге тәрбиелеу.	1
18	«Ғажайып-ағаш» (Қайың)	Ағаштар туралы, қайың мысалында балалардың білімдерін анықтау және бекіту; ағаштың құрылысымен таныстыру: тамыры, діңі, бұтақтар, жапырақтар; ағаштардың қасиеттері туралы балаларды бақылауға, сараптауды және қарапайым шешімдерді жасауды үйрету; ағаштан жасалған заттардың ерекшеліктері туралы білімдерін байыту; мәдениетті қатынасудың икемдерін тәрбиелеу, сыпайлыққа үйрету (амандасуды, қоштасуды, көмек үшін алғысын білдіруді).	2

19	«Су дегеніміз не? Тамшымен таныстыру»	Балаларды зат есімдерге етістіктерді мен сын есімдерді теріп алуды үйрету; балалардың адамның өмірінде және табиғатта судың қажеттілігі туралы білімдерін байыту; табиғи құбылысы ретінде су туралы біртұтас түсінікті жасау; сөздік қорын байыту; байланысқан және диалогтік сөйлеуді, зейінді, ұсақ моторикасын дамыту; арнайы жағдайында табиғат тәртібінің танымдық тәжірибесін, ролдік (кітапханашы- оқырман) қатынасында қызмет ету қабілетін дамыту; суға деген ұқыпты қатынаруды тәрбиелеу;	2
20	«Бөлмедегі гүлдерде қонақта: қожағаймен таныстыру»	Жаңа бөлмедегі өсімдік туралы түсініктемені беру – қожағай; қожағаймен танысқан кезінде балаларда оңды эмоцияларды шығару;	1
21	«Көктемнің белгісі» серуен	Балаларды көктемдегі өзгерістерді бақылауды түрткі болу; ауа райы қандай екенің тауып алуды жалғастыру; көктемнің кейбір ерекшеліктерімен таныстыру; көктемдегі ауаның әдемілігіне назар аударту.	2

22	«Құстар сазы» құстардың тіршілігімен таныстыру	Құстар туралы түсінік беру. Жылыжақтан келетін құстармен таныстыру.	1
23	«Қар астындағы жапырақтар»	Балабақша ауласындағы күзден қалған жапырақтарды жинап, тәжірибе жасауға үйрету	1
24	«Біз жуаны отырғызамыз »	Балаларды жаңа өсімдік дәндерден және банадан өсуі мүмкін екенін таныстыру; жуаны отырғызу технологиясымен таныстыру; жуаға күтім қажетті екені туралы айту (суару, жылу, жарық); жуа немен пайдалы екенін түсініктерін беру; еңбектену ықыласы мен пайдасы болуын тәрбиелеу;	2
25	«Өсімдіктерді суаруды үйренеміз»	Балалардың бөлмедегі гүлдер туралы білімдерін кеңейту; су сепкіштен өсімдіктерді суару ікемділігін бекіту; жапырақтарды ылғал шүберекпен сүртуді үйрету; бөлмедегі гүлдерге қызығушылықты	1

		және оларға күтім жасау ықыласын қолдау;	
26	«Жабайы жануарлар»	Балаларды жабайы жануарлармен таныстыру, балаларға аңдар туралы түсініктерді беру (ол қандай, қайда тұрады), қыс кезіндегі оның өмірінің ерекшеліктері; балалардың жабайы жануарлар: тиін, қоян, түлкі туралы білімдерін бекіту; жануарларға қамқорлықпен қарауды тәрбиелеу;	2
Барлығы:			36

Пайдаланган әдебиеттер:

Аксёнова З.Ф. Войди в природу другом. экологическое воспитание дошкольников. М.: ТЦ Сфера, 2008.

Воронкевич О.А. Добро пожаловать в экологию. СПб, Детство-Пресс, 2003

Горбатенко О.Ф. Система экологического воспитания в ДОУ. Волгоград, Учитель, 2007.

Коноваленко В.В., Коноваленко С.В. Развитие связной речи по теме «Лето». М., Издательство Гном и Д, 2004.

Листок на ладони. //Под ред. Л.М.Маневцовой. СПб., Детство-пресс, 2003.

Мариничева О.В., Елкина Н.В. Учим детей наблюдать и рассказывать. Ярославль, Академия Холдинг, 2002.

Николаева С.Н. Экологическое воспитание младших школьников. М., Мозаика-Синтез, 2002.

Николаева С.Н., Комарова И.А. Сюжетные игры в экологическом воспитании дошкольников.

Николаева С.Н. Воспитание экологической культуры в дошкольном детстве. М., Просвещение, 2002.

Николаева С.Н. Методика экологического воспитания в детском саду. М., Просвещение, 2002.

Николаева С.Н. Как приобщить ребенка к природе. М., Новая школа, 1993.

Николаева С.Н. Эколог в детском саду. М., Мозаика-синтез, 2004